

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS SAUGOMŲ TERITORIJŲ ĮSTATYMO NR. I-301
7, 9, 23, 28, 28¹ IR 31 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS
RESPUBLIKOS NEKILNOJAMOJO KULTŪROS PAVELDO APSAUGOS ĮSTATYMO
NR. I-733 11, 21 IR 22 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO IR LIETUVOS
RESPUBLIKOS TERITORIJŲ PLANAVIMO ĮSTATYMO NR. I-1120 30 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, tikslai ir uždaviniai.

Pateikiamu Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymo Nr. I-301 7, 9, 28, 28¹ ir 31 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo Nr. I-733 11, 21 ir 22 straipsnių pakeitimo įstatymo ir Lietuvos Respublikos teritorijų planavimo įstatymo Nr. I-1120 30 straipsnio pakeitimo įstatymo projektais (toliau kartu – Įstatymų projektai) siekiama teisinio reguliavimo aiškumo ir įstatymų suderinamumo, atsisakant atskiro nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimo valstybės saugomose teritorijose. Pagal šiuo metu galiojančias Saugomų teritorijų įstatymo ir Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo nuostatas valstybiniams parkams, valstybiniams rezervatams ir biosferos rezervatams (toliau – valstybės saugomos teritorijos) rengiami šie specialiojo teritorijų planavimo dokumentai: saugomų teritorijų planavimo schemas (ribų ir tvarkymo planai) ir šiose saugomose teritorijose esančių kultūros paveldo vietovių tvarkymo planai. Dėl skirtingų įstatymų nuostatų kyla teisinė kolizija tarp toms pačioms teritorijoms parengtų specialiojo teritorijų planavimo dokumentų ir jais nustatomo reglamentavimo.

Įstatymų projektų tikslas – nustatyti, kad saugomose teritorijose esančių kultūros paveldo vietovių ir kompleksinių kultūros paveldo objektų paveldo apsaugos ir veiklos plėtojimo paveldosaugos reikalavimai būtų nustatomi saugomų teritorijų planavimo schemose (ribų ir tvarkymo planuose) arba valstybinių draustinių atveju – tvarkymo planuose.

Teritorijų planavimo įstatymo 30 straipsnio 7 dalies 2 punktą siūloma keisti siekiant suderinti jo nuostatas su siūlomais Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo pakeitimais. Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 22 straipsnio 7 dalis keičiama konkrečiai nurodant, kad valstybės lygmens teritorijų (ar Vyriausybės tvirtinamų teritorijų planavimo dokumentų), kuriose yra registruotų nekilnojamųjų kultūros vertybių, kompleksinio ir specialiojo teritorijų planavimo dokumentai derinami su Kultūros ministerija ir kitomis atitinkamų specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklėse nurodytomis institucijomis. Atsižvelgiant į tai, Teritorijų planavimo įstatymo 30 straipsnio 7 dalies 2 punkte, lyginant su esama redakcija, siūloma konkretizuoti, kad valstybės lygmeniu rengiami (ar tvirtinami Vyriausybės) specialiojo teritorijų planavimo dokumentai derinami su institucijomis.

Kiti Saugomų teritorijų įstatymo pakeitimo tikslai:

1) patikslinti įstatymo nuorodą į teisės aktą, nustatantį lankymosi gamtiniuose rezervatuose tvarką;

2) uždrausti kultūriniuose draustiniuose ne kempingų teritorijose naudoti vagonėlius ar kitus kilnojamuosius objektus apgyvendinimui, maitinimui ar kitiems tikslams;

3) numatyti papildomą galimybę padalinti žemės sklypą valstybiniuose draustiniuose ir valstybiniuose parkuose, jeigu žemės sklype iki Saugomų teritorijų įstatymo įsigaliojimo 1993 m. lapkričio 24 d. yra teisėtai pastatytas daugiau nei vienas gyvenamasis namas;

Pažymėtina, kad gamtinių rezervatų lankymo atvejai ir tvarka (leistinos vietos, terminai, kitos specifinės sąlygos) turi būti įvertinti ir nustatyti individualiai kiekvienam gamtiniam rezervatui. Gamtiniai rezervatai gali būti lankomi gamtos mokslinių tyrimų ir stebėjimų, mokomaisiais, pažintiniais, uogavimo ir grybavimo tikslais, be to, lankytojais gali būti ne tik vietiniai gyventojai, kurie įstatyme neapibrėžti. Atsižvelgiant į tai, tikslintina Saugomų teritorijų įstatymo 7 straipsnio 2 dalis, kurioje teikiama nuoroda į teisės aktą, reglamentuojantį vietos gyventojų uogavimo ir grybavimo gamtiniuose rezervatuose tvarką.

Pažymėtina, kad po paskutinio Saugomų teritorijų įstatymo pakeitimo, nustačiusio apribojimus veiklai, galinčiai pakenkti valstybinių parkų kraštovaizdžiui, gamtiniais rekreaciniais ištekliais, Saugomų teritorijų įstatyme išliko teisinė spraga - nepasisakyta dėl kilnojamųjų objektų laikymo kultūriniuose draustiniuose. Pažymėtina, kad Saugomų teritorijų įstatymo 9 straipsnio 2 dalies 12 punkto ir 13 straipsnio 2 dalies 9 punkto nuostatos draudžia ne kempinguose naudoti apgyvendinimui, maitinimui ar kitiems tikslams vagonėlius ar kitus kilnojamuosius objektus valstybiniuose parkuose, gamtiniuose ir kompleksiniuose draustiniuose. Galioja poįstatyminių teisės aktų nuostatos, draudžiančios vagonėlių ar kitų kilnojamųjų objektų įvežimą ir laikymą valstybiniuose parkuose, išskyrus teisės aktuose nustatytus atvejus. Atsižvelgiant į tai, Saugomų teritorijų įstatymo pakeitimo projektu siūloma papildyti 9 straipsnio 4 dalį nauju punktu, draudžiančiu kultūriniuose draustiniuose statyti, laikyti ir naudoti apgyvendinimui, nakvynei, maitinimui ar kitiems tikslams vagonėlius ar kitus kilnojamuosius objektus arba įrenginius, išskyrus valstybinių parkų nuostatuose nustatytus atvejus (tokia išimtis numatoma Saugomų teritorijų įstatymo 13 straipsnio 2 dalies 9 punkte).

Pažymėtina, kad praktikoje kyla problemų, susijusių su bendrosios nuosavybės teisės į žemę įgyvendinimu, kuomet vienas žemės sklypas priklauso keliems bendraturčiams ir jame esantys gyvenamieji namai, įregistruoti Nekilnojamojo turto registre, priklauso atskiriems savininkams. Atsižvelgiant į tai, Saugomų teritorijų įstatymo projekte siūloma numatyti papildomą galimybę padalinti žemės sklypą valstybiniuose draustiniuose ir valstybiniuose parkuose, jeigu žemės sklype yra iki Saugomų teritorijų įstatymo įsigaliojimo 1993 m. lapkričio 24 d. teisėtai pastatytas daugiau nei vienas gyvenamasis namas ir Nekilnojamojo turto registre įregistruotas atskiru nekilnojamojo turto objektu (pagrindiniu daiktu). Siūlomi pakeitimai sudarytų sąlygas išspręsti turto valdymo, disponavimo ir naudojimo problemas. Atkreiptinas dėmesys, kad siūlomi pakeitimai nesudarys galimybių urbanizacijos plėtrai minėtose saugomose teritorijose.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai ir rengėjai.

Įstatymų projektus parengė Aplinkos ministerijos Gamtos apsaugos ir miškų departamento (direktorius Donatas Dudutis, tel. 8 706 272 8424, el. p. donatas.dudutis@am.lt) Saugomų teritorijų ir kraštovaizdžio skyriaus (vedėjas Vidmantas Bezarus, tel. 8 706 2786537, el. p. vidmantas.bezarus@am.lt) vyriausiasis specialistas Mindaugas Žolynas, tel. 8 706 278 6569, el. p. mindaugas.zolynas@am.lt.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

Šiuo metu Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatyme nustatyta, kad kultūros paveldo vietovės ir jų apsaugos zonos tvarkomos ir veikia juose plėtojama pagal šio įstatymo ir Teritorijų planavimo įstatymo nustatyta tvarka parengtus nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentus – tvarkymo planus. Šių dokumentų rengimą organizuoja Kultūros paveldo departamentas prie Kultūros ministerija arba savivaldybės institucijos (savivaldybės paskelbtų saugomomis kultūros paveldo vietovių). Saugomų teritorijų įstatymas nustato, kad valstybinių parkų, valstybinių rezervatų ir valstybinių draustinių specialiojo teritorijų planavimo dokumentai rengiami Saugomų teritorijų ir Teritorijų planavimo įstatymo nustatyta tvarka, jų rengimą organizuoja Valstybinė saugomų teritorijų tarnyba prie Aplinkos ministerijos.

Šiuo metu Saugomų teritorijų įstatymo 7 straipsnio 2 dalyje pateikiama nuoroda, kad vietos gyventojų uogavimo ir grybavimo gamtiniuose rezervatuose tvarką nustato gamtinių rezervatų nuostatai (valstybiniuose parkuose ir biosferos rezervatuose esančių rezervatų – valstybinių parkų ir biosferos rezervatų nuostatai).

Šiuo metu Saugomų teritorijų įstatymo nuostatos draudžia valstybiniuose parkuose, gamtiniuose ir kompleksiniuose draustiniuose laikyti ar naudoti apgyvendinimui, nakvynei, maitinimui ar kitiems tikslams vagonėlius ar kitus kilnojamuosius objektus, tačiau toks draudimas nenustatytas kultūriniams draustiniams.

Šiuo metu Saugomų teritorijų įstatymo 31 straipsnio 9 ir 10 dalių nuostatos draudžia valstybiniuose draustiniuose ir valstybiniuose parkuose privačios nuosavybės teise priklausančius žemės sklypus dalinti dalimis.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

Siūloma taupyti valstybės išteklius, gerinti reglamentavimą, mažinant veiklą saugomose teritorijose reglamentuojančių dokumentų skaičių ir vengiant situacijų, kai specialiaisiais teritorijų planavimo dokumentais tuo pačiu lygiu nustatomi panašūs sprendiniai, suderinti Saugomų teritorijų ir Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymus tarpusavyje nustatant, kad saugomose teritorijose esančių kultūros paveldo vietovių ir kompleksinių kultūros paveldo objektų paveldo apsaugos ir veiklos plėtojimo paveldosaugos reikalavimai nustatomi saugomų teritorijų planavimo schemose (ribų ir tvarkymo planuose) arba valstybinių draustinių tvarkymo planuose, t. y. atsisakoma šiuo metu atskirai papildomai rengiamų nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiųjų planų (Saugomų teritorijų įstatymo 28 straipsnio pakeitimai). Pagal šiuos Saugomų teritorijų įstatymo pakeitimus siūlomi atitinkami Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 11, 21 ir 22 straipsnių pakeitimai, kurie teikia nuorodą į Saugomų teritorijų įstatymą ir nustato išimtis, kada nėra rengiami atskiri nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentai. Priėmus Įstatymų projektus, būtų pašalinta prielaida kilti prieštaravimams tarp toms pačioms teritorijoms rengiamų specialiojo teritorijų planavimo dokumentų, taip pat galimai būtų sutaupyta valstybės biudžeto lėšų, greičiau būtų nustatyti nekilnojamojo kultūros paveldo išsaugojimui svarbūs sprendiniai. Į valstybės saugomas teritorijas nepatenkančių kultūros paveldo vietovių ir kompleksinių kultūros paveldo objektų specialiojo teritorijų planavimo dokumentai rengimo tvarka nesikeičia.

Saugomų teritorijų įstatymo 28¹ straipsnį taip pat siūloma papildyti nuostata, kad rengiant saugomų teritorijų planavimo dokumentus, kuriuose nustatomi kultūros paveldo kompleksinių objektų ir kultūrinių draustinių (kultūros paveldo vietovių) nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos ir veiklos plėtojimo paveldosaugos reikalavimai, turi dalyvauti asmenys, turintys teisę vadovauti nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimui.

Siūlomas Teritorijų planavimo įstatymo 30 straipsnio formuluotės patikslinimas atsižvelgiant į siūlomas Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo pakeitimus dėl valstybės lygmens teritorijų (ar Vyriausybės tvirtinamų teritorijų planavimo dokumentų), kuriose yra registruotų nekilnojamųjų kultūros vertybių, kompleksinio ir specialiojo teritorijų planavimo dokumentų derinimo su derinančiomis institucijomis. Šis pakeitimas suteiks teisinio aiškumo, kurio lygmens specialiojo teritorijų planavimo dokumentus derina valstybės institucijos, o kurio – Teritorijų planavimo komisija. Atsižvelgiant į tai, kad valstybinių parkų, valstybinių rezervatų ir biosferos rezervatų, valstybinių draustinių teritorijoje esančių kultūros paveldo kompleksinių objektų ir vietovių nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos ir veiklos plėtojimo paveldosaugos reikalavimai bus nustatomi tvarkymo planuose, siūloma Saugomų teritorijų įstatymo pataisa, kuri numato, kad Saugomų teritorijų specialiųjų planų rengimo taisyklės tvirtintų ne vien tik Aplinkos ministerija, bet Vyriausybės įgaliotos institucijos.

Teritorijų planavimo įstatymo 30 straipsnio pakeitimo projektu siūloma keisti Vyriausybės tvirtinamų specialiųjų planų derinimo procedūras, todėl numatomų pakeitimų įsigaliojimo atskaitos momentas – derinimas. Jeigu derinimo procedūros atliktos iki Teritorijų planavimo įstatymo pakeitimų įsigaliojimo, jos atliktos pagal derinimo metu galiojusį teisinį reguliavimą ir jos yra teisėtos, todėl, manytina, kad tikrinant tokių teritorijų planavimo dokumentų rengimo procedūrų atitiktį teisės aktams, turėtų būti vertinamas teisinis reguliavimas, galiojęs iki Teritorijų planavimo įstatymo pakeitimų įsigaliojimo.

Siūloma Saugomų teritorijų įstatymo 7 straipsnio pataisa, patikslinanti nuorodą į teisės aktą, kuriame reglamentuojami gamtinių rezervatų lankymo atvejai ir tvarka.

Siūlomos Saugomų teritorijų įstatymo pataisos, uždraudžiančios laikyti ar naudoti apgyvendinimui, nakvynei, maitinimui ar kitiems tikslams vagonėlius ar kitus kilnojamuosius objektus kultūriniuose draustiniuose leis sumažinti neigiamą poveikį valstybinių parkų ir draustinių kraštovaizdžiui, gamtiniams rekreaciniams ištekliams, taip pat leis išvengti teisės aktų kolizijos, kai vienos Saugomų teritorijų įstatymo nuostatos draudžia minėtų objektų laikymą ir naudojimą

valstybiniuose parkuose, tačiau šiuose parkuose esančių kultūrinių draustinių teritorijoms toks reglamentavimas iki šiol nenustatytas.

Siūlomos Saugomų teritorijų įstatymo pataisos, numatančios galimybę valstybiniuose parkuose ir valstybiniuose draustiniuose privačios nuosavybės teise priklausančius žemės sklypus, kuriuose iki 1993 m. lapkričio 24 d. (Saugomų teritorijų įstatymo, kuris pirmą kartą nustatė saugomose teritorijose esančių žemės sklypų dalijimo apribojimus, įsigaliojimo data) yra teisėtai pastatytas daugiau nei vienas gyvenamasis namas, Nekilnojamojo turto registre įregistruotas atskiru nekilnojamojo turto objektu (pagrindiniu daiktu), padalyti į dalis kiekvieno gyvenamojo namo eksploatavimui. Tai leis išspręsti iki įstatymo priėmimo atsiradusių bendros nuosavybės žemės sklypų ir juose pastatytų gyvenamųjų namų nuosavybės nustatymo klausimus. Į Aplinkos ministeriją yra kreipęsi piliečiai dėl Saugomų teritorijų įstatymo 31 straipsnio nuostatų, kurios draudžia namų, pastatytų iki šios įstatymo nuostatos įsigaliojimo viename sklype, savininkams suformuoti atskiras namų valdas.

Įstatymų projektų derinimo metu gautas Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos pasiūlymas atlikti redakcinio pobūdžio pakeitimą Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos įstatymo 11 straipsnio 5 dalyje atsisakant perteklinio žodžio, prieštaraujančio Žemės įstatymo 24 straipsnio 1 dalies nuostatom.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimtų įstatymų pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Priėmus įstatymų projektus, neigiamų pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Įtaka kriminogeninei situacijai ir korupcijai nenumatoma.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Įstatymų projektų nuostatų įgyvendinimas verslo sąlygoms įtakos neturės arba turės teigiamą poveikį dėl geresnio reglamentavimo.

8. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Reikės pakeisti šiuos galiojančius poįstatyminius teisės aktus:

Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. sausio 8 d. Nr. D1-24 įsakymą „Dėl Saugomų teritorijų specialiųjų planų rengimo taisyklių patvirtinimo“.

Lietuvos Respublikos kultūros ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. birželio 23 d. įsakymą Nr. IV-261/D1-322 „Dėl Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklių patvirtinimo“.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. spalio 30 d. nutarimą Nr. 1086 „Dėl kultūrinių draustinių nuostatų patvirtinimo“.

9. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymų projektų sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas.

Įstatymų projektuose nepateikiama sąvokų ir nėra sąvokas įvardijančių terminų, todėl įstatymų projektai nevertintini Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

10. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

Įstatymų projektai atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos teisės aktus.

11. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti.

Iki Įstatymų projektų įsigaliojimo Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija kartu su Lietuvos Respublikos kultūros ministerija parengs ir patvirtins:

Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. sausio 8 d. Nr. D1-24 įsakymo „Dėl Saugomų teritorijų specialiųjų planų rengimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo projektą.

Lietuvos Respublikos kultūros ministro ir Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2005 m. birželio 23 d. įsakymo Nr. IV-261/D1-322 „Dėl Nekilnojamojo kultūros paveldo apsaugos specialiojo teritorijų planavimo dokumentų rengimo taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo projektą.

Iki Įstatymų projektų įsigaliojimo Vyriausybės įgaliotos institucijos parengs ir pateiks Vyriausybei Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2006 m. spalio 30 d. nutarimo Nr. 1086 „Dėl kultūrinių draustinių nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo projektą.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais).

Įstatymų projektų įgyvendinimas papildomų išlaidų iš valstybės biudžeto nepareikalaus.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Negauta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiems projektams įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis.

Reikšminiai žodžiai, kurių reikia Įstatymų projektams įtraukti į kompiuterinę sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyną „Eurovoc“: saugoma teritorija, kultūros paveldo apsauga.

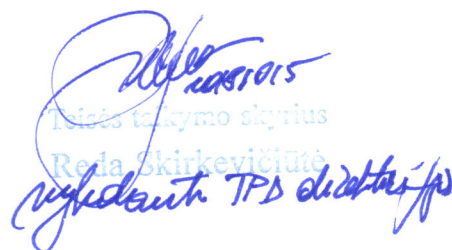
15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Nėra.

Aplinkos ministras
R. Navickas

2018-10-15

Tiesioginio spausdintinio
Reda Skirkevičiūtė

Užsakant TPA skirkevi@tpa.lt